

ОБРАЗИ ЖИТТЯ ТА СМЕРТІ У СТУДЕНТСТВА СЬОГОДНІ

Сьогодні життя та смерть вже не такі філософські абстракції, як два роки тому. Стали не рідкими звернення за психологічної допомоги з питань прояву танатофобії серед різних вікових груп, починаючи з 3 років. В дослідженнях з цієї теми, іноземні (Карл Юнг, Х.Когут), та вітчизняні автори (Тетяна Титаренко, Резіда Ткач, Ігор Бондар) підкреслюють концептуально "самоактуалізаційний" зміст характер переживань при зустрічі "абстрактно визначених протилежностей" в житті особистості. Найбільш змістовною з різних моделей (морального протистояння, суперечки здоров'я та нездоров'я), на шляху визначення симптоматичних проявів характеру переживання особистості, може стати "кататимна" модель, за якою, звернення до цих мотивів, може стояти початком усвідомлення власного досвіду.

Починаючи з пандемічного 2020 року, завдяки проведенню психодіагностичних зрізів, ми намагались прослідити роль образів Життя (Життя та Смерті з 2023 р.) в адаптації до навчання в виборці студентів-психологів (n=36). Спочатку виявлення абстракцій Життя полягала в генерації кататимного малюнка сім'ї дослідними, та опису якостей визначених його елементів в житті. Психодіагностичні зрізи торкалися: різних аспектів самоактуалізації (САТ Шострома), саморефлексії мотивів вступу, оцінки емоційного стану та самооцінки. Проводились короточасні тренінгові заходи, що зафіксували коливання самооцінок під час експозиції ситуації, що провокували тривожні стани. Серед знахідок цього періоду було виявлення групи "сенситивних осіб" зі зниженою самооцінкою, та відчуттям контролю за часом, переважність мотивів уникання та інш., що характерно для різного роду "прикордонних" розладів адаптації тривожного спектру емоцій.

Серед цієї групи в 2023 р. було проведено дослідження емоційної сфери, що виявило статистичні значущі розбіжності у проявах емоцій, особистісної тривожності та самореферентного "почуття провини" серед дослідних жіночої статі, порівняно з проявами ситуативної тривожності, здебільше як роздратування, у хлопців. Виходячи з положення Х.Когута про формування почуттів провини та сорому як механізму, що символізує суб'єктивний досвід переживання крайнощів життя, ми висунули тезу, що особам, яким притамні такі почуття, краще виводити власні переживання як кататимні образи.

Психотехнічним засобом було обрано «Казкотерапію» з сюжетною лінією та дійовими особами у вигляді Життя та Смерті (з дозволу Резеди Ткач). Проведені діагностичні заходи підтвердили це твердження. Аналіз оповідань 20-річних хлопця і дівчини підтвердили, що створені мотиви не були спрощеними, Життя та Смерть у ході "казки" могли постати разом в одній сюжетній лінії заради «мети», не протиставлялись ні в моральному, ані в "медичному сенсі". Вони навіть могли змінюватись місцями. Порівняно з казками дітей та підлітків більш раннього віку, фіксувалось не спрощене протистояння позицій, а скоріш уособлення різних моментів переживання молодої людини себе в цих образах, які ще потрібно усвідомити та втілити в досвід. Також цікаво, що за мотивами казок, хлопець створив більш символічні мотиви, тоді як дівчина визначила важливим практичний мотив умов договору, за яким Життя (чол.) поступається чимось Смерті заради збереження життя коханої.